

slachtoffer

HULP

NEDERLAND

Privacy
van het
slachtoffer
feit of fictie?

Privacy van het slachtoffer
feit of fictie?

Voorwoord

De aandacht voor de privacy van het slachtoffer is de afgelopen jaren toegenomen. Toch wordt die privacy in de praktijk nog lang niet altijd voldoende beschermd. Daarom zet Slachtofferhulp Nederland zich in om de privacy van het slachtoffer beter te waarborgen.

Om hier nadrukkelijk aandacht voor te vragen, brengen wij ter gelegenheid van de Europese Dag van het Slachtoffer dit witboek uit: *Privacy van het slachtoffer; feit of fictie?* Dit witboek beschrijft hoe slachtoffers en nabestaanden in de dagelijkse praktijk oplossingen worden geboden. Deze kunnen voor anderen als voorbeeld dienen.

Slachtoffers van misdrijven zijn vaak beschadigd geraakt, lichamelijk en geestelijk. Ook zijn zij vaak bang voor de verdachte, bijvoorbeeld als ze slachtoffer zijn geworden van geweld, stalking of seksueel misbruik. Het is dan extra pijnlijk als in het strafproces de persoonlijke gegevens en soms intieme details in alle openbaarheid worden gedeeld.

Het huisadres van het slachtoffer komt bijvoorbeeld bij de verdachte terecht, namen van slachtoffers worden in de rechtszaal genoemd of de bevindingen uit psychische rapportages komen in het procesdossier. Het kan ertoe leiden dat een slachtoffer zich opnieuw slachtoffer voelt; dit keer door de schending van zijn of haar privacy. Het opgelopen trauma wordt daardoor alleen maar groter, terwijl slachtoffers juist hopen binnen het strafproces bescherming te krijgen.

Slachtoffers willen vaak niet dat anderen weten dat zij slachtoffer zijn. Zij willen graag zelf kunnen beslissen wat zij met de rest van de wereld delen. "Afscherming van slachtoffers is geen luxe of aanstellerij", zegt één van de geïnterviewden in dit witboek. "Het voorkomt dat mensen hun leven lang het etiket *slachtoffer* opgeplakt krijgen." Ook is het belangrijk dat minderjarige slachtoffers kunnen opgroeien zonder dat zijzelf of hun ouders steeds worden geconfronteerd met hun slachtofferschap. »»

Slachtofferhulp Nederland

Moeder Teresalaan 100
3527 WB Utrecht
Nederland

0900 – 0101 (gebruikelijke belkosten)
www.slachtofferhulp.nl

Aanbevelingen

Dat privacy tijdens het strafproces een groot goed is, blijkt de laatste tijd extra duidelijk uit het feit dat namen van officieren van justitie, rechters en advocaten in grote liquidatiezaken worden afgeschermd. Ook zij willen niet langer dat hun gegevens op straat komen te liggen. Datzelfde geldt vanzelfsprekend voor slachtoffers. Zij willen niet dat de verdachte weet waar zij wonen of dat de omgeving – tot in detail – weet wat hen als slachtoffer is overkomen.

Gelukkig zijn er mogelijkheden om de privacy van het slachtoffer te respecteren, van gedeeltelijke tot volledige afscherming. Dat begint al bij de aangifte. Als slachtoffers hier goed worden geïnformeerd over de mogelijkheden van privacybescherming, kan al veel leed worden voorkomen. Slachtoffers niet met hun eigen naam maar met een nummer aanduiden, delen van de zitting achter gesloten deuren laten plaatsvinden; in dit witboek komen allerlei maatregelen voorbij om zorgvuldig om te gaan met de privacy van slachtoffers. Wettelijk is dat al vastgelegd, maar in de praktijk wordt het nog niet altijd nageleefd.

Voor dit witboek hebben we mensen geïnterviewd die professioneel of als slachtoffer te maken hebben (gehad) met privacybescherming van aangifte tot einduitspraak, en zelfs nog ver daarna. Hun ervaringen vormen inspiratie voor onze aanbevelingen. De maatregelen om aan de privacywensen van slachtoffers tegemoet te komen, zouden standaard praktijk moeten worden en niet afhankelijk mogen zijn van de bereidwilligheid van individuen. De keuze voor privacy geeft slachtoffers enige regie in een toch al turbulente tijd, waarin zij juist de regie over hun leven ongevraagd zijn kwijtgeraakt. Het helpt hen bij de verwerking van het gebeurde. Dat gaat vaak beter als niet de hele wereld kan meegenieten.

Dus wat ons betreft: privacy van het slachtoffer; feit, geen fictie!

Rosa Jansen
Voorzitter Raad van Bestuur
Slachtofferhulp Nederland

✓ Informeer het slachtoffer bij aangifte

Vóór het opnemen van de aangifte moet ieder slachtoffer van een gewelds- of zedenmisdrijf goed worden geïnformeerd over privacybescherming. Ze moeten op de hoogte zijn van de mogelijke gevolgen van het opnemen van persoonsgegevens in de aangifte en andere stukken die in het strafdossier kunnen komen, zoals de letselrapportage met foto's of psychische rapportages. Slachtoffers moeten erop worden gewezen dat het in bepaalde gevallen mogelijk is hun persoonsgegevens uit de aangifte weg te laten.

✓ Maak domicilie kiezen altijd mogelijk

Het slachtoffer moet bij aangifte altijd worden gewezen op het recht om domicilie (een ander adres) te kiezen. Let erop dat het domicilieadres post voor het slachtoffer kan doorsturen.

✓ Maak gegevens later verwijderen mogelijk

Het slachtoffer moet het recht hebben om in later stadium van de strafprocedure te verzoeken zijn adresgegevens uit het strafdossier te verwijderen en alsnog domicilie te kiezen.

✓ Inventariseer behoeften met betrekking tot privacy

Met het wensenformulier inventariseert het Openbaar Ministerie nu al of het slachtoffer gebruik wil maken van een aantal rechten. Vul dit wensenformulier aan met een vraag naar de behoefte van het slachtoffer aan bescherming van zijn privacy. »»

✓ Terechzitting bij zedenzaken onder nummer en (deels) achter gesloten deuren

In zaken van seksueel misbruik van minderjarigen moet het uitgangspunt zijn dat de identiteit van het slachtoffer op de terechtzitting niet bekend wordt gemaakt. Bij de behandeling wordt dan met een nummer gewerkt. Op verzoek van het slachtoffer (of de ouders van het slachtoffer) wordt de zitting deels achter gesloten deuren behandeld. Het gaat hier in ieder geval over de uitoefening van het spreekrecht en de behandeling van de schadevergoeding.

✓ Deel uit medische rapportage alleen conclusies

Van de medische rapportage over psychisch letsel van het slachtoffer voor de onderbouwing van zijn vordering tot schadevergoeding, hoeven alleen de conclusies met de verdediging worden gedeeld.

✓ Denk aan privacy in de rechtszaal

Ook als er geen bijzondere maatregelen zijn getroffen voor de privacy van het slachtoffer, kan toch vaker worden besloten dat privacygevoelige gegevens met terughoudendheid worden besproken in de rechtszaal.

Wie

Robin Fontijne

Wat

juridisch medewerker
Slachtofferhulp Nederland

'De verdachten krijgen het op een presenteerblaadje'

De privacy van slachtoffers ligt op straat, vanaf het moment dat ze aangifte doen. "Je hoort de paniek aan de andere kant van de lijn." Robin Fontijne is erop gebrand zoveel mogelijk slachtofferprivacy vóór de zitting te regelen.

'We weten je wel te vinden, we maken je af', kreeg een cliënt van Robin Fontijne, juridisch medewerker van Slachtofferhulp Nederland, toegebeten na een ernstige mishandeling. Fontijne: "Die jongen doet aangifte, de ouders worden opgepakt en wat staat er in de aangifte: zijn volledige adres. De verdachten krijgen het op een presenteerblaadje." Keer op keer verbaast Fontijne zich over de aangifte, waar altijd pontificaal de adresgegevens van het slachtoffer in staan. "Ik begrijp niet waarom, want je creëert hierdoor allerlei ingewikkelde

situaties en het nodigt uit tot herhaald slachtofferschap. Die aangifte wordt ook gedeeld met de verdachte. Ik heb iemand bijgestaan wiens tas was gestolen, met huissleutels. Dan vraag je om inbraak. Het geeft het slachtoffer ernstige onveiligheidsgevoelens. Het is slechts een kwestie van tijd voordat het een keer goed misgaat.”

‘Aanpak Rotterdam uniek’

Fontijne heeft veel ervaring met de zogeheten ZSM-aanpak (Zorgvuldig, Snel en op Maat). Hierbij wordt veelvoorkomende criminaliteit, zoals diefstal, vandalisme of bedreiging, vaak in één dag afgehandeld en kijken de ketenpartners naar oplossingen op maat. Bij elke ZSM-zaak belt een medewerker van Slachtofferhulp Nederland met het slachtoffer om ondersteuning te bieden.

‘Uniek: de politiecoördinator in Rotterdam strijdt ervoor adresgegevens uit de aangifte te krijgen als een slachtoffer dat wil.’

“Je hoort de paniek aan de andere kant van de lijn als ze horen dat de verdachte achter hun adres kan komen. Een groot voordeel van de ZSM-samenwerking in Rotterdam is dat ik de politiecoördinator kan vragen die gegevens er alsnog uit te halen. Hij strijdt er echt voor om dat voor elkaar te krijgen. Dat is uniek in Nederland.”

Meewerkende verdachtenadvocaat

De veel zwaardere zaken, in de zogenaamde ‘back office’, ziet Slachtofferhulp Nederland echter niet direct. Fontijne: “Tegen de tijd dat wij die slachtoffers juridisch gaan helpen, is het dossier allang verspreid en heeft de verdachte het adres van het slachtoffer kunnen zien. Het zou fijn zijn als advocaten die gegevens er zelf al uithalen, al is dat absoluut niet hun verantwoordelijkheid.”

“Vaak wordt gezegd: dan had het slachtoffer het maar moeten aangeven. Maar hoe kan een slachtoffer weten wat allemaal waar in staat? Bovendien: het Europees Hof – de allerhoogste rechter – heeft geoordeeld dat de dader geen recht heeft op die gegevens van het slachtoffer. Dus waarom gebeurt dit nog? De verdachte heeft er alleen recht op te weten wie er aangifte heeft gedaan, want hij moet zich kunnen verweren. In de zaak van de gestolen tas met sleutels, heeft de advocaat van de verdachte op mijn verzoek de adresgegevens eruit gehaald, heel fijn.”

Misbruikte dossierfoto’s

Het dossier bevat soms ook andere zeer persoonlijke gegevens van slachtoffers, waar anderen niets mee te maken hebben. Fontijne: “Ik heb een huiselijk-geweldzaak meegemaakt waarbij een meisje ernstig was toegetakeld. In haar dossier zaten foto’s van haar in ondergoed, waarop alle verwondingen te zien waren. Toen de dader weer vrij was, werd ze opnieuw slachtoffer van hem. Hij sloot haar op in zijn kamer, met de foto’s uit haar dossier aan de muur. Heel dapper dat ze daarna toch nog een keer aangifte durfde te doen.”

‘Wat irrelevant is voor de zaak maak ik wit. Dan zeg ik: u kunt het origineel lezen, maar het gaat niet in het dossier.’

Lacherig

Voor de onderbouwing van een schadevergoeding verwacht de rechter medische en/of psychische rapporten van het slachtoffer. Fontijne: "Logisch dat de rechter en advocaat informatie uit die rapporten gebruiken. Maar dat de verdachte die rapporten kan inzien, en het publiek op de openbare zitting alles hoort, dat kan echt niet. In het letselverslag van de huisarts van een mishandelde cliënt stond ook dat hij aambeien had. Het had niets met het delict of de gevolgen te maken, maar het was blijkbaar ook ter sprake gekomen tijdens het huisartsbezoek. Zoiets gaat niemand wat aan. Voor het slachtoffer is het vreselijk, iedereen deed er lacherig over. Ik maak zoiets nu gewoon wit in de kopieën die ik verspreid. Daar komen altijd vragen over. Dan zeg ik: u kunt het origineel lezen, maar het gaat niet in het dossier. Andersom is uit den boze, dat het slachtoffer het rapport van een verdachte inziet."

Schoolklassen

Hoe meer slachtofferprivacy je vóór de zitting kunt regelen, hoe beter, is Fontijnes ervaring. "Want er worden heel persoonlijke dingen besproken. Een zitting achter gesloten deuren – in de praktijk gaat het om het spreekrecht en het verzoek tot schadevergoeding – is ontzettend moeilijk voor elkaar te krijgen. Het lukt wel eens bij minderjarige zedenslachtoffers, maar lang niet altijd. Zittingen zijn openbaar, behalve bij jeugdige verdachten. Ik zou zeggen: en ook bij jeugdige zedenslachtoffers. Dat zou een automatisme moeten zijn. Er zit vijf man pers op de tribune die het echt allemaal willen weten, soms komen schoolklassen kijken hoe een strafproces eraan toegaat. Of het lukt de zitting achter gesloten deuren te krijgen, is afhankelijk van de grillen van de rechtbank of de rechtbankvoorzitter. Die willekeur is heel frustrerend voor slachtoffers. En kwalijk." ■

Wie

Harry de Rooij

Wat

politiecoördinator ZSM Rotterdam

'Een verzoek om adreswijziging moet altijd worden gehonoreerd. Punt'

Slachtoffers komen er vaak te laat achter dat hun huisadres in de aangifte staat. Harry de Rooij, politiecoördinator ZSM in Rotterdam, zorgt dat het adres alsnog wordt gewijzigd als mensen daarom vragen.

"Als een slachtoffer het een probleem vindt dat z'n adres in de aangifte staat, dan zal het veranderd moeten worden. Zeker in gevoelige zaken, ter bescherming van de aangever." Harry de Rooij, politiecoördinator ZSM in Rotterdam, is er nuchter in: "Het is niet wenselijk als de verdachte iemands adres heeft en het

voegt niets toe aan de zaak. Als ik zo'n verzoek krijg, zorg ik dat het gebeurt. Voor getuigenverklaringen geldt hetzelfde."

Begripvolle collega's

Bij de aangifte wordt de naam gecontroleerd aan de hand van de gemeentelijke basisgegevens, die één op één worden overgenomen. Het is een extra handeling om die eruit te halen, iets wat nogal eens wordt vergeten. Voor de aangever of getuige kan het behoorlijk onveilig voelen als ze zich realiseren dat de verdachte die gegevens ook kan inzien. De Rooij maakt er nooit een punt van als ze een ander adres willen opgeven. "Het betekent wat extra werk, zeker als ze al hebben getekend. Dan moet je soms langs de aangever of getuige rijden voor een handtekening, want niet iedereen is in de gelegenheid naar het bureau te komen. Maar een verzoek om een adres te wijzigen moet altijd worden gehonoreerd. Punt. Met een ander adres is een aangifte of verklaring nog steeds hetzelfde stuk. De collega's in het district reageren er overigens heel begripvol op."

Wil de verzoeker dat wel?

Bij ZSM zitten alle ketenpartners (Politie, Openbaar Ministerie, Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming en Slachtofferhulp Nederland) bij elkaar om veelvoorkomende zaken zoals diefstal, vandalisme of bedreiging direct en met oplossingen op maat af te handelen. Bij ZSM Rotterdam checkt de

'Het loont de moeite standaard te vragen of iemand z'n adresgegevens in de aangifte wil.'

politiecoördinator de aangifte meestal op gevoelige adresgegevens. En anders doet de medewerker van Slachtofferhulp Nederland het wel. De Rooij: "Dan zeggen we: jongens, er zit een huisadres in. Wil de verzoeker dat wel?" Negen van de tien keer is het overigens niet aan de orde, dan betreft het mensen die

elkaar kennen, zoals burens of zwagers. De Rooij: "Maar neem een aanrijding. De bestuurders krijgen ruzie, er vallen klappen. Dan zou je moeten vragen: vindt u het een bezwaar dat we uw adresgegevens opnemen?"

Scherp

Op politie.nl wordt vermeld dat de aangever kan verzoeken om het adres niet te vermelden, zegt De Rooij. Maar mensen lezen niet alles, of hun hoofd staat er niet naar om zich vooraf in te lezen in hun rechten. Zeker niet als ze iets schokkends hebben meegemaakt. Hoe komt het dat die vraag bij de aangifte vaak niet wordt gesteld? De Rooij: "De opsporingsambtenaren die de aangifte opnemen moeten er meer bij stilstaan bij wat het voor iemand betekent om met

'Een adres voegt niets toe aan de zaak.'

je huisadres in een aangifte te staan. Ik ken maar een handjevol zaken waarbij een verdachte misbruik heeft gemaakt van de kennis van het adres van aangever. Doordat het over het algemeen wel goed gaat en het een klein percentage van de aangiften betreft, kan het voorkomen dat het woonadres toch wordt vermeld. Zeker omdat de naam en adresgegevens eerst worden ingevoerd voordat aan de daadwerkelijke aangifte wordt begonnen. Maar ze moeten er scherp op zijn voor de gevallen waarbij de aangever gevaar zou kunnen lopen."

Pop-upvenster

Een redelijk simpele oplossing, zegt De Rooij, zou een pop-upvenster zijn dat verschijnt als de gegevens van de aangever worden ingevoerd. Wijzigingen aan het landelijke systeem van de politie zijn alleen vaak kostbaar en ingewikkeld, dus het klinkt eenvoudiger dan het waarschijnlijk is. Het liefst zou De Rooij het adres van de aangever of getuige helemaal uit de aangifte laten. "Waarom niet? Het adres is sowieso bij de politie bekend. Zo nodig is de aangever altijd te bereiken, via de politie of via Slachtofferhulp Nederland. Dus het adres hoeft niet in de officiële stukken." ■

Wie

Fatima Talhaoui
(naam is op verzoek gefingeerd)

Wat

juridisch medewerker
Slachtofferhulp Nederland

'Je adres in de aangifte kan slachtoffers ervan weerhouden de zaak door te zetten'

Fatima Talhaoui kampt voortdurend met een dilemma: vertel ik het slachtoffer dat het adres zichtbaar is of niet? Het adres weglaten scheelt een hoop leed.

"Ik ben blij met de groeiende aandacht voor slachtofferprivacy, want veranderingen zijn echt noodzakelijk." Fatima Talhaoui, juridisch medewerker, was verbaasd toen ze anderhalf jaar geleden met dit werk begon: in iedere aangifte zag ze meteen het adres van het slachtoffer. "Dat is ook het eerste waar veel slachtoffers naar vragen, zij schrikken daarvan."

Als het goed is, krijgen slachtoffers een slachtofferfolder van de politie. Daarin wordt ook de keuze uitgelegd voor een domicilieadres; een ander adres in de aangifte dan je huisadres. "Alleen, mensen lezen niet alles", zegt Talhaoui. "En hun hoofd staat er op dat moment niet naar. Het is belangrijk dat de politie het ook mondeling toelicht."

Angst voor wraak

Alle slachtoffers komen in aanmerking voor een domicilieadres. Maar bij slachtoffers van stalking- en zedenzaken, bedreiging, een overval of een beroving is het zeker nodig dat deze optie wordt besproken, zegt Talhaoui. "Hun adres in de aangifte kan slachtoffers ervan weerhouden de zaak door te zetten, uit angst voor wraak. Ik heb een zaak gehad waarin het slachtoffer geen schadevergoeding wilde verzoeken, omdat hij bang was de verdachte nog kwader te maken. Hij wilde eigenlijk volledig anoniem blijven. Als in ieder geval zijn adres was afgeschermd, had hij meer rust gehad."

'Vertel ik het of niet? Ik wil niet dat iemand nog een keer slachtoffer wordt – nu van de zorgen over represailles.'

In een andere zaak had een jonge vrouw aangifte gedaan van een man die op een bankje masturbeerde. Zo wilde ze voorkomen dat jonge kinderen hiermee werden geconfronteerd en hulp voor de man in gang zetten. Daarna zag ze regelmatig een auto door haar straat rijden die ze ook bij dat bankje had gezien. "Ze vroeg mij: 'Kan het zijn dat die van de verdachte is?' Ze was helemaal overstuur toen ik haar moest vertellen dat haar adres in de aangifte stond. Ze wilde eigenlijk het proces stopzetten." Talhaoui heeft alles in het werk gesteld om het adres alsnog uit het dossier te halen. "Maar als de domiciliekeuze niet is toegelicht en de aangifte is ondertekend, is het al te laat. Dan is het onderdeel van het strafdossier en kan het niet meer worden gewijzigd."

Dilemma

Hierdoor zit Talhaoui voortdurend met het dilemma: vertel ik dat het adres zichtbaar is of niet? "Ik wil niet dat het slachtoffer nog een keer slachtoffer wordt, dit keer omdat hij zich zorgen maakt over represailles van de verdachte."

Tot haar opluchting wordt er al beter op gelet dan een jaar geleden. "Ik ben toen met collega's heel veel naar politie en officieren van justitie gaan mailen: let daar alsjeblieft op. Informeer slachtoffers over domiciliekeuze, en scherm het adres af als het slachtoffer bang is voor represailles. Zeker bij stalking-, zeden- en bedreigingszaken en huiselijk geweldzaken waarbij de partner naar een geheim adres is gevlucht."

Maar ook al is alles goed geregeld, dan nog kan het misgaan. Dat maakte Talhaoui mee bij een zedenzaak met een minderjarig kind. "De ouders hadden speciaal vanwege de privacy in een andere gemeente aangifte gedaan. Dat ging goed en de gegevens waren afgeschermd. Maar in een aanvullend verhoor kwam de naam en vestigingsplaats van de school voor, dat was er net tussendoor geglipt. Het zal maar gebeuren dat de verdachte het kind bij school opwacht. Je moet heel secuur zijn, in het hele proces. Ook als het gaat om aanvullende gegevens, BSN-nummers, medische gegevens. Er zou iemand op moeten zitten die daar echt oog voor heeft."

Post niet doorgestuurd

Als domicilieadres wordt regelmatig het politiebureau gebruikt, het adres van het Slachtofferloket of de werkgever. Daar wordt ook de post voor het slachtoffer naartoe gestuurd. Dat levert weer een ander probleem op, zegt Talhaoui. "Die post wordt vaak niet doorgestuurd, al stuurt de werkgever het meestal wel door." Haar collega maakt mee dat mensen soms honderd kilometer moeten rijden om een brief op te halen – als ze al weten dat er een brief voor ze ligt. "Met domicilie kiezen ontnemen je slachtoffers recht op informatie omdat je van één slachtofferrecht gebruikmaakt." Als de post retour komt bij het Slachtofferloket, checken ze het adres wel, weet Talhaoui. "Het kan ook per e-mail worden gestuurd. Het zou sowieso goed zijn als fysiek vertrouwelijke post voor het slachtoffer zoveel mogelijk wordt beperkt."

Als het aan Talhaoui ligt, verdwijnt het adres überhaupt uit de fysieke aangifte. Dit lost een groot deel van het probleem op. "Ik snap dat het in het systeem van de politie en het OM moet staan, maar het hoeft niet in de dossiers die over en weer worden verspreid. Dit probleem had allang aangepakt kunnen worden. Sterker: het had niet mogen bestaan. Heel positief vind ik dat Sander Dekker, de minister van Rechtsbescherming, zich hier nu van bewust is. Ik hoop dat de privacy van slachtoffers snel verbetert." ■

Wie

Eveline (naam is op verzoek gefingeerd)

Wat

slachtoffer zedendelict

'Door alle openbaarheid kan ik het nooit echt afsluiten'

Slachtoffer zijn van een verkrachting is ingrijpend. Maar door de openbaarheid van de rechtszittingen en het dossier, en veel aandacht voor deze zaak, wordt Eveline voortdurend geconfronteerd met herbelevingen. "Ik zou het zo graag achter me laten, maar ik heb er geen regie over. Heel frustrerend."

Ineens veranderde Evelines leven. Ze was minderjarig en werd verkracht. De dader werd opgepakt. Hij was meerderjarig, dus het moest een openbare rechtszitting worden. Eveline: "Dat is zo raar: ik was minderjarig. Het is heel gevoelig en pijnlijk, voor mijzelf en mijn familie. Daar hoeft niet zomaar iedereen bij te zitten. Mijn ouders hebben geprobeerd de zitting achter gesloten deuren te krijgen. Maar het was zo'n heftige zaak; vanwege het *maatschappelijk belang*

– ik kan die term niet meer horen – moest de zitting openbaar zijn. Mensen moesten weten wat er gebeurde in Nederland. Ik voelde me heel machteloos en niet gehoord. Op de open zitting waren journalisten aanwezig. Ze hebben gelukkig mijn naam niet genoemd. Maar er zijn om mij heen, in kranten en op social media wel dingen geroepen en geschreven die niet klopten. Dat doet zo'n pijn. Het is al zo schaamtevol."

'Ik was minderjarig. Maar vanwege het maatschappelijk belang – ik kan die term niet meer horen – moest de zitting openbaar zijn.'

Geen empathie

Terwijl Eveline probeerde het misdrijf te verwerken en haar leven weer op de rit te krijgen, liep de rechtszaak door, vier jaar lang. "Elke keer moet je je weer opladen en wordt alles weer opgerakeld. Na de eerste zitting ben ik niet meer gegaan. Wij zaten gewoon tussen het publiek. Ik had de zittingen liever met ons eigen gezin vanuit een aparte ruimte gevolgd." Na vier jaar was de dader veroordeeld. "Klaar, dacht ik." Maar dat viel tegen. "Twee jaar na de veroordeling kreeg ik bericht dat hij vanwege re-integratie verlof ging krijgen. Oké, dacht ik, zo werkt het in Nederland. Hij gaat aan de andere kant van Nederland wonen, want hier wordt hij uitgekotst. Ik ga hem nooit meer zien. Tot een ander ernstig misdrijf naar buiten kwam en hij de dader bleek. Ik hoorde het toen ik aan het werk was, uit de media. Ik vind het echt een fout van Justitie dat ze me niet hebben ingelicht dat hij de dader was. Ik voelde me heel erg tekortgedaan. Ik mis empathie."

Opgejaagd

De dader werd opnieuw veroordeeld. Vooral aan het begin, als er weer wat over de zaak te melden was, werd Eveline belaagd door de media. Via Facebook, bij haar ouders thuis, bij familieleden, haar oude werk. "Ik voelde me zo opgejaagd.

Ik durfde bijna het huis niet uit, was zo bang dat iemand wat van me wilde." Op een gegeven moment had alle openbaarheid zo'n climax bereikt, dat het Eveline te veel werd. "Ik heb ruim een halfjaar thuisgezeten en daarna een tijdlang wekelijks een paar uur gere-integreerd." Pas na een jaar was ze weer volledig aan het werk.

Rechtspraak.nl: niet respectvol

Eveline: "Als mijn privacy beter was beschermd, was dat allemaal niet gebeurd. Het ging al fout met de open zitting, waar al je gegevens op tafel liggen. En toen ik de vraag kreeg 'Wil je het weten als hij vrijkomt', bedacht ik me: eigenlijk wil ik wel wat van jou weten, want jij weet ook heel veel van mij. Toen pas realiseerde ik me dat hij m'n naam heeft ingezien. Beangstigend. Maar je hele dossier komt ook op rechtspraak.nl: online, voor iedereen toegankelijk. Geanonimiseerd, maar in *no time* kom je keurig bij alle gegevens terecht. Rechtspraak.nl mag echt respectvoller. Het mooiste zou zijn als het alleen met toestemming toegankelijk is voor mensen die er beroepsmatig en betrouwbaar mee om kunnen gaan."

'Ik voelde me zo opgejaagd, ik durfde bijna het huis niet uit.'

Wie

Laurens Kock

Watjuridisch adviseur
Slachtofferhulp Nederland

Zorgvuldigere informatieverstrekking

Ook de informatieverstrekking van het Openbaar Ministerie had zorgvuldiger gekund: "Ik heb eens verkeerde informatie gehad, van iemand in mijn zaak met toevallig dezelfde achternaam. We hebben overal zelf achteraan moeten bellen, wilden we überhaupt geïnformeerd worden over afspraken, zittingen en ontwikkelingen." Opmerkelijk is ook, vindt Eveline, dat er niets is geregeld voor de ouders van minderjarige slachtoffers. "Zij hebben zoveel moeten doen, kosten moeten maken en veel vrije dagen moeten nemen. Hoe moet je anders als minderjarige naar de - toegewezen - advocaat aan de andere kant van het land? Naar de zittingen? Wie is erbij als je alleen thuiszit? Daar zit nog wel een verbeterpunt."

'Via rechtspraak.nl kun je het hele vonnis lezen, met alle nare details. Dat mag echt respectvoller.'

Afsluiten onmogelijk

Alles in haar zaak is een schoolvoorbeeld van hoe het niet moet, elke keer weer, zegt Eveline. "De media-aandacht, de informatieverstrekking, hoe met de dader wordt omgegaan. Het begint nu wat te verbeteren. Alleen, voor mij komt het steeds te laat. Als alles vanaf het begin anoniem en op nummer zou zijn gegaan, was ik veel minder makkelijk te vinden geweest, zouden al die intieme details niet naar buiten zijn gekomen, was het niet zo hoog opgelopen en had ik alles meer in rust kunnen verwerken. 'Daar moeten we niet naartoe', zeggen mensen over die anonimiteit, maar ik had het als slachtoffer graag gehad. Ik zou het zo graag achter me laten. Zonder al die aandacht is het al moeilijk genoeg, maar ik moet erop rekenen dat het elke keer weer terugkomt. Ik heb er geen regie over. Daardoor kan ik het nooit echt afsluiten. Heel frustrerend." ■

'Slachtoffers willen vaak niet dat anderen weten dat zij slachtoffer zijn'

Tot ontsteltenis van zedenslachtoffers komen hun naam en persoonlijke ervaringen op straat te liggen zodra de zitting over hun zaak begint. Zeker als het om minderjarige slachtoffers gaat, is dat schadelijk. Laurens Kock strijdt voor hun privacy. "In de Alemse zedenzaak is dit erg goed verlopen."

De privacy van verdachten is goed beschermd, maar van slachtoffers is alles openbaar. Hun naam staat in de aangifte – waar ook de verdachte inzage in heeft – en wordt genoemd tijdens de rechtszitting. Die rechtszitting is openbaar,

tenzij de verdachte minderjarig is. Voor slachtoffers betekent alle openheid vaak nog een extra shock. “Slachtoffers willen vaak niet dat anderen weten dat zij slachtoffer zijn”, zegt Laurens Kock, juridisch adviseur van Slachtofferhulp Nederland.

Zedenzaken: privacygevoelig

Zeker in zedenzaken is privacy een gevoelig punt. Laurens Kock heeft verschillende slachtoffers in grote zedenzaken bijgestaan, waaronder de Alemse zedenzaak. In deze zaak had een man met zeven meisjes ontucht gepleegd en van 23 meisjes kinderpornografische foto's in bezit. Kock vertegenwoordigde tijdens de rechtszaak twaalf slachtoffers. “Iedereen heeft op naam aangifte gedaan. Eén slachtoffer was bang dat haar naam door het hele dorp ging – Alem heeft zeshonderd inwoners. Dit bleek ook erg te spelen voor andere slachtoffers en hun ouders.”

Voor Kock waren deze signalen reden om direct actie te ondernemen. “Het gaat hier om zeer jonge kinderen met nog een heel leven voor zich. Sommigen waren zich nog niet bewust van het misbruik. Voor ouders is het belangrijk dat ze zelf kijken hoe ze dit het beste met hun kinderen kunnen bespreken. Je wilt niet dat je kind, of een broertje of zusje, er zomaar door

iemand in de supermarkt op wordt aangesproken: ‘Oh, wat erg voor je’. Niemand heeft daar iets mee te maken. Het is heel belangrijk dat je de privacy van deze slachtoffers beschermt.”

Nummers, geen namen

Kock heeft de rechtbank gevraagd de slachtoffers niet bij naam, maar bij nummer te noemen. “Dat is toegekend, en heel goed opgepakt. De officier van justitie heeft een lijst gemaakt waarin de namen van de slachtoffers zijn vervangen door nummers. De voorzitter van de rechtbank begon de zitting met een goede uitleg hiervan: ‘Het is niet omdat we jullie zien als nummers, maar om jullie privacy te beschermen.’

‘Er komen heel persoonlijke dingen naar voren op zo’n zitting. Door slachtoffers bij nummer te noemen, weten anderen niet om wie het gaat.’

Er komen heel persoonlijke dingen naar voren op zo’n zitting; kinderen die concentratieproblemen hebben, moeite hebben anderen te vertrouwen, psychologische hulp nodig hebben. Ik moet dat delen met de rechter, want het maakt uit voor de schadevergoeding. Maar niet alle bezoekers van de rechtszitting houden dat voor zich, je weet hoe dat gaat: ‘Goh, ik heb gehoord dat Pietje in zichzelf aan het snijden is.’ Dat speelde overigens niet in deze zaak. Door slachtoffers bij nummer te noemen, weten anderen niet om wie het gaat.”

Achter gesloten deuren

Tot Kocks opluchting heeft de advocaat van de verdachte zich goed aan de afspraken van anonimiteit gehouden en versprak niemand zich. Hij heeft de rechtbank ook verzocht een deel van de zitting achter gesloten deuren te laten

plaatsvinden. Dat is toegewezen voor het spreekrecht en voor bespreking van de verzoeken tot schadevergoeding. Elke ouder en/of slachtoffer kreeg apart, achter gesloten deuren, de gelegenheid te vertellen wat het gebeuren voor hen heeft betekend. "Anders zouden slachtoffers alsnog bekend worden, met hun hele verhaal. Bovendien: als media meetikken, vertel je misschien niet alles wat je zou willen vertellen."

Complimenten voor OM

Ook het Openbaar Ministerie heeft de privacy in Alemse zaak bijzonder goed opgepakt. Kock: "Toen wij de strafdossiers voor onze twaalf cliënten opvroegen, bleek dat het OM alles had geanonimiseerd, dus ook in de verhoorverslagen. In

'Het OM had in de strafdossiers alles geanonimiseerd, dat is heel veel werk. Complimenten!'

het dossier over – zeg – Marietje stond dus alleen wat de verdachte over haar heeft verklaard. Andere namen die voorkwamen, waren onleesbaar gemaakt. Dat is heel veel werk voor het OM geweest, want je moet het per slachtoffer doornemen. Ik heb er alleen maar complimenten voor. De slachtofferprivacy is in deze zaak gelukkig erg goed verlopen."

Bejegening essentieel

Anonimiteit van slachtoffers in de rechtszaal is geen vanzelfsprekendheid. Maar Kock merkt dat het gemakkelijker wordt om verzoeken hiervoor gehonoreerd te krijgen. "Ik moet het wel goed beargumenteren en steeds wijzen op de Europese regelgeving die voorschrijft dat voorkomen moet worden dat de identiteit van minderjarige slachtoffers bekend wordt." Maar het is absoluut de moeite waard: "Je ziet bij slachtoffers dat de bejegening en hoe de zitting verloopt vaak belangrijker is dan of iemand drie of vijf jaar cel krijgt." ■

Wie

Nelleke Stolk

Wat

advocaat in Rotterdam

'Vergeet de politie om je adres uit de aanklacht te houden? Verhuis dan maar'

Ze staat vaak slachtoffers bij van zeden- en geweldsmisdrijven. Als privacy ergens belangrijk is, dan wel bij dergelijke zaken. Daarom pleit Nelleke Stolk voor meer aandacht voor details.

"Of privacy in Nederland goed is geregeld? Dat ligt er maar helemaal aan waar je aangifte doet." Nelleke Stolk, advocaat in Rotterdam, vertegenwoordigt veel slachtoffers van zedenzaken. Het zijn zaken waarbij privacy vaak heel belangrijk is. Zo stond ze de familie bij van Humeyra, het meisje dat op school is vermoord door haar ex. Volgens Stolk is het te vaak nog toeval of de justitiële ketenpartners

bij dergelijke zaken de belangen van de slachtoffers en de nabestaanden in het oog houden.

“Op het ene politiebureau leggen ze bij aangifte bijvoorbeeld keurig uit dat je je huisadres niet hoeft op te geven, op het andere vertellen ze dat niet en tikken ze doodleuk op waar je woont. Mijn cliënten weten vaak niet eens dat hun adres op die manier in allerlei communicatie met de advocaat van de tegenpartij terecht komt. Recent had ik een zaak van iemand die een contactverbod zocht. Zonder dat zij het wist, had de politie al haar gegevens via de aanklacht doorspeeld aan de dader.”

‘Privacy? Dat ligt er maar helemaal aan waar je aangifte doet.’

Dat is niet alleen een klap in het gezicht van iemand die vaak al een traumatische ervaring heeft opgelopen, het kan in sommige gevallen zelfs levensgevaarlijk zijn. “Doe je aangifte van mensenhandel en vergeet de politie om je adres uit aanklacht te houden? Verhuis dan maar. Ze komen verhaal halen bij jou en desnoods bij je familie.”

Goede rechtsgang

Sterker nog, een deugdelijke rechtsgang valt of staat bij aandacht voor privacy, weet Stolk. Vooral bij gewelds- en levensdelicten en zedenzaken. “Ik sta een jongen bij die zwaar is mishandeld door een groep jongeren. Die mishandeling staat niet op zichzelf, deze groep veroorzaakt in zijn buurt al jarenlang hinder. Er zijn getuigen van de knokpartij - buurtbewoners die hebben gezien dat hij in elkaar is geslagen. Maar die durfden aanvankelijk niet te verklaren, bang als ze natuurlijk zijn om als volgende aan de beurt te komen.”

Pas na een klacht van Stolk bij het Hof mochten deze getuigen van het Openbaar Ministerie tijdens de zitting anoniem hun verhaal doen. “Het OM en ik hebben daar in de aanloop naar de zaak lange gesprekken over gehad, om alles goed te laten verlopen. *De gegevens van deze mensen mogen absoluut niet naar buiten*, daar waren we het over eens.” Wat gebeurt er? “De namen en adressen van deze mensen duiken toch weer op in het dossier, zichtbaar voor de

tegenpartij. De getuigen hebben zich weer afgemeld, ze zijn bedreigd door de groep. De vervolging van de mishandelaars staat opnieuw op losse schroeven.”

Veel bezuinigd

Stolk is uiteraard kwaad over zulke laksheid. “Maar ik begrijp het ook wel. Het OM is een grote en ingewikkelde organisatie, dossiers gaan tijdens de voorbereiding van een zaak door veel handen. Daarbij kan iemand wel eens vergeten een naam uit een bijlage te halen. Daarom vind ik het belangrijk dat de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen, of zonder adresgegevens, meer wordt gebruikt. Dan zitten de privacygevoelige gegevens vanaf het begin niet in de documenten en kunnen ze dus ook niet later opduiken.”

Maar dan moet de politie die mogelijkheid wel bieden. Nu gebeurt dat vaak niet. “Op de politie kan ik ook niet kwaad worden. Daar is door de jaren heen te veel bezuinigd en gereorganiseerd. Ervaren krachten zitten met een burn-out thuis en jonge politiemensen hebben in de haast om ze klaar te stomen niet altijd geleerd op de privacy te letten bij een aangifte.”

‘Moet je het adres van het slachtoffer invullen, laat dan een pop-upschermbanner komen: wil deze persoon domicilie kiezen?’

Hoe kun je die lacune verhelpen? “Heel eenvoudig, door bijvoorbeeld een checklist voor aangifte te maken. Dat kan deel uitmaken van het computersysteem. Als je het adres moet invullen van het slachtoffer, moet er een pop-upschermbanner komen: wil deze persoon domicilie kiezen op het politiebureau? Dan ziet degene die de aangifte opneemt, dat die mogelijkheid bestaat. Zo simpel kan het zijn.” ■

Wie

Attje Kuiken

Wat

Tweede Kamerlid voor de Partij van de Arbeid

'Privacy is een zaak van lange adem'

Met beleid alleen kun je de privacy van slachtoffers niet waarborgen. Er moet een mentaliteitsverandering plaatsvinden binnen de hele rechterlijke macht, zegt Tweede Kamerlid Attje Kuiken.

"Het leed van de ouders van een vermoord kind, of de trauma's van een vrouw die te maken heeft gekregen met een seksueel misdrijf - hun verdriet motiveert me om door te gaan." Attje Kuiken, lid van de Tweede Kamer voor de Partij van de Arbeid, hoeft niet lang na te denken over de vraag waarom ze zich met zoveel energie inzet voor slachtoffers van misdrijven. Ze spreekt geregeld mensen die te maken hebben gehad met ernstige criminaliteit. Daarom weet ze hoe belangrijk privacy is voor slachtoffers.

"Je hebt in de nasleep van een misdaad erg weinig regie over de gebeurtenissen. De politie en het Openbaar Ministerie nemen het voortouw, ze zoeken de dader en klagen hem aan. Als ze daarbij de privacy niet goed waarborgen, voelt het

alsof je zelfs de regie over je eigen leven kwijt bent. Je bent in het ergste geval twee keer slachtoffer. De eerste keer van het misdrijf, de tweede keer omdat al je gegevens via het OM terechtkomen bij de dader. Dat gebeurt nog veel te vaak."

'Als politie en OM de privacy niet goed waarborgen, voelt het alsof je de regie over je eigen leven kwijt bent.'

Nabestaanden door hel

Voorbeelden heeft ze te over. "Neem de vrouw die slachtoffer was in een zedenzaak. De rechter onderwierp haar aan een psychiatrisch onderzoek. Dat onderzoek kwam in het dossier terecht en dus ook bij de advocaat van de man die haar de meest vreselijke dingen had aangedaan. Hoe denk je dat zo iets voelt?"

Een zorgvuldiger benadering had de rechter dezelfde informatie opgeleverd, zonder de vrouw een nieuw trauma te bezorgen. Of neem de zaak Nicole van den Hurk, het moordslachtoffer waar een boek over verscheen met persoonlijke informatie, rechtstreeks afkomstig van Justitie. "Haar nabestaanden gingen door een hel. Niemand bij het OM had aan deze mensen gedacht."

Privacy kost moeite

Waarom is er nog zo weinig aandacht voor privacy? "Omdat het moeite kost. De politie, het OM en de rechter moeten er aandacht aan besteden, een stap extra zetten. Bovendien leer je die sensitiviteit voor het slachtoffer niet in de collegebanken, die moet je zelf ontwikkelen. Dat is een zaak van lange adem. Zeker in ons systeem, waarin traditioneel altijd meer aandacht was voor de dader dan voor het slachtoffer."

Toch is er vooruitgang geboekt. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft privacy zelfs tot speerpunt van beleid uitgeroepen. Eén van de successen van Kuiken is dat de minister gegevens van slachtoffers in de toekomst niet

meer in strafdossiers wil opnemen, tenzij er een goede reden voor is. “Die *nee, tenzij-regel* is een goed initiatief, maar we zien tegelijkertijd dat het erg moeilijk gaat worden. Zelfs in de zaak tegen Riduan T., waarbij alles is gedaan om de identiteit van een kroongetuige te beschermen, zie je dat het OM tot twee keer toe persoonlijke gegevens over deze persoon in het dossier laat zitten.”

Tussen de oren

Hoe kunnen we dat in de toekomst voorkomen? Volgens Kuiken moet er iets veranderen aan de mentaliteit van de ketenpartners in de rechtsspraak. “Er moet iets tussen de oren gebeuren. Ga eens in de schoenen van het slachtoffer staan. Denk je eens in hoe het zou zijn om iemand in je directe omgeving te verliezen door moord. Het is zo ingrijpend en zo traumatiserend. Hoe kunnen de ketenpartners dat trauma niet nog groter maken? Daar moeten ze beter over nadenken.”

‘Er moet iets tussen de oren gebeuren. Ga eens in de schoenen van het slachtoffer staan.’

Kuiken ziet daarbij een rol weggelegd voor Slachtofferhulp Nederland. “Door steeds weer aandacht te vragen voor de rol van slachtoffers, zie je dat er iets aan het verschuiven is. Zo’n psychiatrisch rapport van een slachtoffer komt in de toekomst niet zomaar meer bij de dader terecht. De mogelijkheden voor anoniem aangifte doen is tegenwoordig veel beter geregeld, net als het anonimiseren van bijvoorbeeld minderjarige slachtoffers. We zijn ook bezig met een wetsvoorstel om het fotograferen van verkeersslachtoffers door omstanders te verbieden. Dat zijn belangrijke stappen. De Autoriteit Persoonsgegevens gaat nu onderzoeken welke stappen nog meer kunnen worden gezet om de privacy van slachtoffers nog beter te waarborgen. Belangrijkste prioriteit is dat wie met slachtoffers te maken heeft, begrijpt hoe kwetsbaar zij zijn en dat hun belangen en privacy daarom goed beschermd moeten worden.” ■

Wie
Annet Kramer
Wat
officier van justitie

‘Er is in zedenzaken enorme behoefte aan afscherming’

Ze was als officier van justitie betrokken bij enkele bekende zedenzaken. Annet Kramer zag dat privacy slachtoffers kan helpen om het gewone leven weer op te pakken.

“Het was een grote zaak, met veel maatschappelijke onrust”, zo herinnert officier van justitie Annet Kramer zich de arrestatie en veroordeling van Robert M., de zedendelinquent die toesloeg op verschillende Amsterdamse kinderdagverblijven. “Dus besloten we al heel vroeg in het proces dat er een aparte officier van justitie moest komen, die zich vooral zou richten op de communicatie met de ouders van de slachtoffers.” Die officier werd Kramer. Zij nam alle contacten met de buitenwereld op zich waar het de communicatie met de ouders van slachtoffers en hun advocaten betrof. Zo hadden twee collega’s alle tijd en ruimte om aan de strafzaak te werken. Deze opzet werkte niet alleen erg goed, de zaak gaf haar ook een uniek perspectief op de behoeften van ouders als ze bij een dergelijke zaak betrokken

raken. Kramer kan hun belangrijkste behoefte in één woord samenvatten: "Privacy. Er was een enorm verlangen naar afscherming. Uiteraard wilden de ouders dat de verdachte zijn straf kreeg, maar ook dat we heel secuur met de privacy zouden omgaan."

Afgeschermdde ruimte

Met hulp van andere ketenpartners pakte Kramer dat verzoek om eerbiediging van de privésfeer met veel energie op. "We hebben aan het begin van het hele proces een werkgroep ingesteld, waarin het Openbaar Ministerie, de politie, Slachtofferhulp Nederland en de Amsterdamse GGD zitting hadden. We hebben gezorgd dat de namen van de kinderen uit de tenlastelegging bleven. Dat was in die tijd nog niet vanzelfsprekend, ook niet in dergelijke ingrijpende zaken. Ook konden ouders de zitting volgen vanuit een afgeschermdde ruimte in het gerechtsgebouw. Daarvoor kregen we volledige medewerking van de rechtbank, en later van het gerechtshof. De communicatie tussen het OM en de ouders over het strafproces verliep via familierechercheurs van de politie, casemanagers

van Slachtofferhulp Nederland en via de advocaten van de slachtoffers en hun ouders."

Het lukte wonderwel. Robert M. kreeg in hoger beroep een gevangenisstraf van negentien jaar en tbs met dwangverpleging. Zijn jonge slachtoffers bleven buiten de schijnwerpers, en de pers was uit zichzelf terughoudend. "Als de samenwerking goed is, krijg je op het gebied van privacy heel veel voor elkaar."

'Maatwerk is het toverwoord.
Er is geen spoorboekje
voor privacy.'

Maatwerk

Dat succes is opmerkelijk genoeg voor een deel te danken aan een eerdere grote zedenzaak, tegen zwemleraar Benno L., vertelt Kramer. Zij zag in die zaak op de televisie indringende beelden van ouders die naar een informatiebijeenkomst liepen omdat hun kinderen zwemles hadden gevolgd bij Benno L., en daarbij benaderd werden door cameraploegen. Zij dacht toen al *dat moet anders kunnen*. "Er is niet één oplossing als het om dergelijke zaken gaat, zo leerde Kramer ook uit de zaak tegen Robert M. "Maatwerk is het toverwoord. Er is dus geen spoorboekje voor privacy."

Dat zag ze bevestigd tijdens een andere bekende zedenzaak waarin zij de slachtofferofficier was – die van de Utrechtse serieverkrachter. "In de groep slachtoffers in die zaak koos bijna iedereen voor afscherming tijdens het proces. Maar één van de vrouwen had juist de uitdrukkelijke wens om in de rechtszaal aanwezig te zijn en het woord te voeren. Zij wilde de verdachte aanspreken op wat hij had gedaan, overbrengen wat haar verkrachting voor gevolgen heeft."

Voorkom secundaire victimisatie

Juist bij zedenzaken is de behoefte aan privacy vaak groot. Dat vraagt extra inzet van het Openbaar Ministerie en de rechtbank, zegt Kramer. "Zedenzaken zijn heel persoonlijk. Als je bent opgelicht, is dat ook heel naar voor je, maar het is toch een ander verhaal. Hier heeft iemand seks met je gehad, op jonge leeftijd

of tegen je wil. Dat tast een mens aan. Het laatste wat je wilt, is dat het trauma door de rechtszaak nog groter wordt. We noemen dat *secundaire victimisatie*, dat iemand opnieuw slachtoffer wordt.”

Kramer: “Het is van groot belang dat jonge kinderen kunnen opgroeien zonder dat zijzelf of hun ouders steeds worden geconfronteerd met hun slachtofferschap, doordat anderen daar zonder hun instemming van weten. Het is voor hen ook een groot goed dat zij informatie over het slachtofferschap op hún tijd en op hun eigen manier met anderen kunnen delen.”

‘Voor een waterdichte afscherming is medewerking van de rechtbank of het gerechtshof en goede samenwerking essentieel.’

Samenwerken voor waterdichte afscherming

Die noodzaak moet het OM waar dat nodig is overdragen op de rechtbank. “In verschillende zaken en verschillende arrondissementen is dat gelukt. Als er goede samenwerking is tussen de instanties, kan het OM een goed onderbouwd verzoek doen om een zaak – gedeeltelijk – achter gesloten deuren te laten plaatsvinden, of het spreekrecht uit te oefenen via een videoverbinding of videoboodschap. Die samenwerking is nodig omdat er ook heel veel praktisch geregeld en uitgedacht moet worden voor een waterdichte afscherming. De medewerking van de rechtbank of het gerechtshof is daarbij essentieel. Het belang en de wensen van het slachtoffer staan daarbij centraal. Maar het kan natuurlijk altijd nog beter.”

Kramer pleit ervoor dat er meer slachtoffercoördinatoren binnen het OM komen. “De slachtoffercoördinator regelt – vanuit een deskundige achtergrond – heel veel praktische punten bij de begeleiding van slachtoffers en nabestaanden. De laatste jaren hebben zij een steeds grotere rol gekregen en dat is volkomen terecht. Het is goed dat deze functie blijft en wordt uitgebreid.” ■

Wie

Mirjam van Zuijlen

Wat

casemanager

Slachtofferhulp Nederland

‘Kan de moeder van het slachtoffer even gaan staan?’

Er zijn soms rechters die te weinig oog hebben voor de privacy, zegt Mirjam van Zuijlen, casemanager Slachtofferhulp Nederland. Zelfs als je denkt daar goede afspraken over te maken.

“Laat ik vooropstellen dat er qua privacy van slachtoffers de afgelopen jaren al het nodige is verbeterd in Nederland”, zegt Mirjam van Zuijlen, casemanager van Slachtofferhulp Nederland. “Vroeger moest je als slachtoffer met een vordering op de dader bijvoorbeeld al je gegevens invullen op een formulier. Zo kon de dader precies zien waar je woonde. Geen prettig idee. Dat hoeft sinds enkele jaren gelukkig niet meer.” Dan, met een zucht, “Maar ik maak in mijn dagelijkse praktijk nog genoeg dingen mee waarvan mijn haren rechtovereind gaan staan.”

Onvoorzichtige rechters

Het gaat daarbij vooral om de rechters die te weinig oog hebben voor privacy. Recent nog, vertelt Van Zuijlen. Ze was betrokken bij een zaak over een jongen die was vermoord. De rechtszaal zit vol directbetrokkenen, de spanning was voelbaar. De vermoedelijke dader was aanwezig, maar ook zijn familie en de nabestaanden van het slachtoffer. "Toen vroeg de rechter aan het begin van de zitting: 'Ik begrijp dat de moeder van het slachtoffer in de zaal is. Dat is mevrouw zo-en-zo. Kan zij haar hand even opsteken? Dan weet ik wie ze is.' De aanwezige media weten dit nu dus ook, om nog te zwijgen van de aanwezige familie en vrienden van de verdachte."

Kwetsbare mensen

Waarom sommige rechters zo onvoorzichtig omgaan met de privacy van slachtoffers, begrijpt Van Zuijlen na al die jaren nog steeds niet. Uitzonderingen zijn het in ieder geval niet; ze maakt dit soort incidenten geregeld mee. "Rechters willen weten wie er in de zaal aanwezig zijn, ze proberen overzicht te krijgen tijdens een ingewikkeld proces. Natuurlijk, daar kan ik me iets bij voorstellen. Maar er zijn veel meer manieren om vast te stellen met wie je te maken hebt, zonder de privacy van kwetsbare mensen zo te compromitteren."

'Iedereen die nieuwsgierig is,
kan de meest intieme details over
een slachtoffer lezen.'

Veel hangt in haar ervaring af van de plaats waar een zaak dient, of wie de rechter is. In Rotterdam, waar Van Zuijlen werkt, zijn er goede afspraken gemaakt met het Openbaar Ministerie en de rechtbank over privacy. Maar dan nog houdt niet iedereen zich aan de wensen van Slachtofferhulp Nederland. "Veel rechters doen erg hun best om de privacy te beschermen, maar er zijn er ook die het maar gedoe vinden. Ze houden vast aan de manier waarop ze altijd al hun zaken hebben gevoerd. Het is heel moeilijk om deze groep te overtuigen dat het echt anders moet."

Informatie blijft hangen

Een oplossing zou zijn om een regel te maken die voor alle rechters in Nederland geldt. Geen handopsteken meer. Geen namen noemen die er niet toe doen. Geen persoonlijke details meer delen met alle aanwezigen in de zaal. "Zeker in deze tijd. Informatie komt snel op internet terecht en blijft daar voor altijd hangen. Iedereen die nieuwsgierig is, kan de meest intieme details over een slachtoffer lezen."

'Maak een regel voor alle
rechters: geen handopsteken,
geen namen noemen, geen
persoonlijke details delen.'

Dat besef moet goed doordringen bij iedereen die zich met het strafprocesrecht bezighoudt. Je kunt iemands leven voor lange tijd zeer negatief beïnvloeden." Zelf vraagt Van Zuijlen in de rechtbank als *medewerker Slachtofferhulp Nederland* te worden aangeduid. "In een moordzaak die ik laatst deed, vroeg de rechter aan het begin doodleuk of ik mevrouw Van Zuijlen was. Ik moest van hem ook even gaan staan en me aan hem en de rest van de zaal tonen. De familie van de dader keek me kwaad aan vanaf de publieke tribune. Met eventjes zoeken op internet hebben ze zo een heleboel informatie over mij. Dat voelt erg naar."

Waarheidsvinding

Het zal goed bedoeld zijn, vermoedt Van Zuijlen. "Rechters hebben de opdracht om aandacht te besteden aan de aanwezige nabestaanden en slachtoffers in de rechtszaal. Wanneer iemand sterft door een misdrijf, dan is dat een zeer intieme gebeurtenis. Tijdens de zaak komt al allerlei privéinformatie in de openbaarheid, dat kan in het kader van de waarheidsvinding ook niet anders. Maar ik zou graag zien dat alle rechters zich bewust worden van de consequenties van deze handelswijze van handopsteken, namen noemen en persoonlijke details delen." ■

Wie
Sébas Diekstra
Wat
advocaat

'De rechtszaak gaat voorbij, het verhaal kan jaren blijven etteren'

Privacy moet een recht zijn, zegt advocaat Sébas Diekstra. Als slachtoffers het willen, moet het mogelijk zijn om in een strafzaak helemaal afgeschermd te worden.

"Wat op mijn verlanglijstje staat qua privacy van slachtoffers?" Sébas Diekstra hoeft er niet heel lang over na te denken. "Dat slachtoffers in Nederland eindelijk het recht krijgen om zich volledig af te schermen van de dader; voor, tijdens en na de zaak. Het gebeurt hier en daar al, maar laten we dat recht nou eindelijk eens voor het complete rechtssysteem formaliseren."

Totale privacy is slachtofferrecht

Diekstra heeft recht van spreken. Hij stond verschillende keren zeer jonge slachtoffers van zedendelicten bij en zag wat een impact een rechtszaak kan hebben. Ook vertegenwoordigde hij verschillende keren nabestaanden van jonge vrouwen die door een misdrijf om het leven zijn gekomen, zoals recent nog de vriend van Anne Faber.

"Ik ben er maar voor één ding: zorgen dat de slachtoffers hun recht krijgen. Daar hoort de mogelijkheid van totale privacy wat mij betreft onlosmakelijk bij. De dader moet niet alleen straf krijgen, nabestaanden moeten proberen te verwerken wat er is gebeurd. Vaak zie je dat dat beter lukt in alle stilte, zonder dat de hele wereld kan meegenieten."

Hard vechten

Je recht te halen zonder dat je hele hebben en houden op straat ligt, het lijkt zo logisch in een land als Nederland. Maar Diekstra moet er vaak hard voor vechten. Zo stond hij een jong slachtoffer in een zedenzaak bij. Die wilde tijdens de behandeling graag anoniem blijven, maar de rechter weigerde aanvankelijk. "Hij vond het te moeilijk om deze jongen te identificeren zonder zijn naam

'Verwerken lukt vaak beter in stilte, zonder dat de hele wereld kan meegenieten.'

te noemen. Pas na langdurig aandringen van mijn kant, was hij bereid water bij de wijn te doen. Hij zou de jongen alleen bij zijn voornaam noemen in de rechtszaal."

Voor zijn cliënt was dat nog altijd onbespreekbaar, vertelt Diekstra. Hij heeft een zeer ongebruikelijke en opvallende naam. Zeker in combinatie met andere feiten uit deze zaak, zoals zijn woonplaats en de omstandigheden van het misbruik, zou het voor derden een koud kunstje zijn om te achterhalen om wie het ging." Dus bleef er weinig anders over dan een klacht in te dienen bij de president van de rechtbank.

“Toen was ineens alles vloeibaar. Men draaide om als een blad aan de boom. Uiteindelijk hebben we hem met een nummer aangeduid tijdens de zaak. Dat ging prima, de dader is veroordeeld. Dus het argument van de rechter dat hij de jongen niet zou kunnen identificeren bleek flauwekul.”

Etiket opgeplakt

Afscherming van slachtoffers is geen luxe of aanstellerij, zegt Diekstra. Het voorkomt dat mensen hun leven lang het etiket *slachtoffer* opgeplakt krijgen. “De rechtszaak gaat voorbij, de dader krijgt zijn straf, maar het verhaal kan jaren blijven etteren. Als een kind is misbruikt en alles komt via een rechtszaak in de openheid, dan is dat voor altijd. Zeker in de tijd van internet. Als hij over tien jaar een baan zoekt, of een vriend maakt, dan lepelt internet dat verhaal over het misbruik weer op. Je blijft voor altijd die aangerande scholier of die misbruikte peuter. Dat kan een groot stempel op je leven drukken.”

‘Afschermen moet een recht zijn, geen verplichting. De wens van het slachtoffer is leidend.’

Toch pleit Diekstra zeker niet voor automatische afscherming. “Soms wil de familie juist dat alles in de openbaarheid komt. Om de hele wereld te laten zien wat het slachtoffer is overkomen, om hun stem te laten horen.” Daarom is maatwerk zo belangrijk, betoogt hij. “Afschermen moet een recht zijn, geen verplichting. In iedere zaak moeten de advocaten, het Openbaar Ministerie en de rechters kijken wat in het belang van het slachtoffer is. Zijn of haar wens is leidend. Rechters moeten meedenken, niet vóór het slachtoffer proberen te denken, zoals je nu nog te veel ziet.” ■

Wie

Sandra Arents

Wat

juridisch medewerker
Slachtofferhulp Nederland

‘Thuis is de plek waar je je veilig hoort te voelen’

De privacy van slachtoffers begint bij de aangifte. Hun adres op de aangifte doet niet ter zake, zegt Sandra Arents, maar kan grote consequenties hebben. Arents moet soms “rare kattensprongen” maken om de veiligheid en gemoedsrust van haar cliënten voor elkaar te krijgen.

“Stel dat je namens je werkgever aangifte doet, bijvoorbeeld van een ingeslagen ruit. Of je wordt op je werk aangevallen door een cliënt. Het is fijn dat je dan weet dat je het adres van je werkgever kan opgeven, in plaats van je eigen adres. Het zou goed zijn als de politie dat mensen vertelt, maar dat blijkt vaak niet te gebeuren”, zegt Sandra Arents, juridisch medewerker van Slachtofferhulp Nederland in Limburg. “Je weet niet of de advocaat van de verdachte die gegevens deelt met de verdachte, en of de verdachte je dan weet te vinden. Die onvoorspelbaarheid knaagt aan mensen. Op je werk kun je veiligheidsmaatregelen treffen, thuis is de plek waar je je veilig hoort te voelen.”

Extra veldje

Arents hoort vaak van slachtoffers dat ze het raar vinden dat hun eigen adres op de aangifte staat, zeker als ze aangifte doen vanuit hun werksituatie. "We horen ook regelmatig dat de politie er moeilijk over doet als je een ander adres wilt opgeven. Reden: ze moeten een extra veldje in hun systeem invullen. Die administratie moet allemaal snel-snel afgehandeld, dat snap ik ook wel. Maar het slachtoffer kan dat gesteggel er eigenlijk niet bij hebben. Het zou geen punt

'Ik heb altijd een antenne voor het vermelden van adresgegevens.'

van discussie moeten zijn; het hoort bij het in 2018 ingevoerde Beoordelen en Beschermen. Bij iedere zaak waar een slachtoffer is betrokken, of als iemand het gevoel heeft dat hij represailles kan verwachten, zou bij de politie meteen een belletje moeten gaan rinkelen. Slachtofferprivacy moet je meteen al bij de aangifte aanpakken. Want als je er eenmaal je handtekening onder hebt gezet, kun je het niet meer veranderen, dan is het een processtuk." Veel slachtoffers zijn bovendien bij de aangifte nog in shock over wat hen is overkomen. "Ze staan op dat moment niet stil bij de consequenties van je eigen adres opgeven."

Kattensprongen

"Het gaat heel vaak goed hoor", zegt Arents. "Maar als het niet goed gaat, zijn de consequenties ook groot. Ik heb een stalkingszaak waarbij het adres en telefoonnummer van mijn cliënt beslist niet bij verkeerde personen terecht mogen komen. Voortdurend ben ik ermee bezig dat haar gegevens overal uitblijven. Je moet soms rare kattensprongen maken om dingen voor elkaar te krijgen. Ik heb eens voor een schadevordering in de verklaring van een psycholoog alles geanonimiseerd, omdat de adresgegevens niet bij de verdachte terecht mogen komen. Ik heb daarin aangegeven dat ik die gegevens alleen ter plekke en alleen aan de rechter kan overhandigen."

Postcodes

Domiciliekeuze reikt ver, merkt Arents op. "Stel, een zaak komt bij de rechter en het slachtoffer wil de reiskosten vorderen. Dan zeg ik: let wel, dat betekent dat de postcodes van het begin- en eindpunt van je reis in het dossier komen. Of je verhaalt de kosten van een psycholoog of huisarts. Diens adresgegevens komen dan in het dossier. Wil je dat? Ik heb er altijd een antenne voor."

Verwarde personen

Bij verwarde personen is nog iets anders aan de hand: die verdwijnen uit beeld. Arents: "Iemand doet aangifte en de verdachte wordt opgepakt door de politie. Als iemand verward genoeg is om door de crisisdienst te worden meegenomen, verdwijnt hij uit de loop van het strafproces, en ben je hem kwijt. De GGZ-instelling is er alleen voor de patiënt. Als hij dan weer op straat komt, gaan zij echt geen betrokkenen bellen dat ze hem weer kunnen tegenkomen. Mensen vertellen mij dat ze willen weten wanneer ze zo iemand weer kunnen verwachten. Om hulp voor hem te zoeken, of zodat ze hun kinderen kunnen binnenhouden."

'Het doet helemaal niet ter zake waar een slachtoffer woont.'

Adres uit aangifte

Er gaat in het strafproces veel goed op het gebied van slachtofferprivacy, vindt Arents. "Dat moet ook gezegd. Maar het kan beter. "Ik denk dat je heel veel getackeld krijgt als vanaf de aangifte zorgvuldig met de privacy van het slachtoffer wordt omgegaan." Het liefst ziet zij het adres standaard uit de aangifte verdwijnen. "Het doet helemaal niet ter zake waar een slachtoffer woont, of een werknemer die toevallig de aangifte doet. Waarom moet dat onderdeel zijn van het strafdossier? Het kromme is dat de privacy van de verdachte volledig wordt afgeschermd. Prima. Maar dat moet voor het slachtoffer ook gelden." ■

Wie

Ilona Theeuwen

Wat

casemanager

Slachtofferhulp Nederland

'Ouders schrikken erg van de openbaarheid in een zedenzaak'

Het laatste waar ouders van minderjarige zedenslachtoffers op zitten te wachten, is openbaarheid. Toch is dat de pijnlijke praktijk. Zij willen graag alles anoniem en de zittingen achter gesloten deuren. Maar bij een meerderjarige verdachte is dat moeilijk voor elkaar te krijgen.

Ilona Theeuwen heeft als casemanager van Slachtofferhulp Nederland verschillende grootschalige zedenzaken meegemaakt. "Vaak gaat het om één verdachte die veel slachtoffers heeft gemaakt. Een opa die kleinkinderen en hun vriendinnetjes heeft misbruikt, een klassenassistent, een zwemleraar, een voetbaltrainer."

In alle zedenzaken die Theeuwen kent, is de verdachte meerderjarig. En dus is de zitting openbaar. "Ouders schrikken daar erg van", zegt ze. "De kinderen hebben een enorm schaamtegevoel, en ouders hebben het gevoel dat de kinderen een stempel voor het leven krijgen."

'Het heeft heel veel voeten in de aarde als naar buiten komt welke kinderen zijn misbruikt.'

Bij al deze zedenzaken zijn enkele kinderen van een klas of sportteam misbruikt, andere niet. "Het heeft heel veel voeten in de aarde als naar buiten komt om welke kinderen het gaat. De misbruikte kinderen willen niet dat de andere kinderen het weten. Ouders zeggen: als mijn kind maar niet bekend wordt, het heeft al zoveel meegemaakt." De ouders willen altijd een zitting achter gesloten deuren, is Theeuwens ervaring. "Alleen, de zitting is in principe openbaar. Dan komt de tweede schrik: er kunnen mensen uit de omgeving bij zitten, media, ander publiek."

Foto's van social media

"Het is choquerend voor de ouders dat er zo weinig rekening wordt gehouden met de privacy van hun kinderen. Allerlei delen van bijvoorbeeld de medische rapportage van de verdachte zijn geheim, maar van hun kind is alles openbaar. Het zou fijn zijn als minderjarige zedenslachtoffers worden geanonimiseerd en de zittingen wel achter gesloten deuren kunnen plaatsvinden. Zo'n grootschalige zedenzaak wekt veel maatschappelijke onrust op. Media gebruiken foto's van Facebook, brengen de school of de voetbalvereniging in beeld. Dat is afschuwelijk voor de betrokkenen." Media-aandacht is overigens niet altijd verkeerd, benadrukt Theeuwen, het kan ook een preventieve werking hebben. "Bijvoorbeeld doordat ouders alert worden op het socialmediagebruik van hun kinderen en hen zo behoeden voor misbruik. Uiteraard moet de privacy altijd voorop staan."

Belemmering spreekrecht

De volledige openbaarheid belemmert ouders te spreken namens het slachtoffer en hun gezin. Theeuwen: "Zij willen aangeven wat de gevolgen zijn voor het slachtoffer en de rest van het gezin. Maar regelmatig willen ze niet op de zitting spreken, omdat ze dan herkenbaar zijn als de ouders van Pietje. Ik spreek geregeld namens hen, soms maken ze een video- of stemopname, of sturen ze een schriftelijke slachtofferverklaring in. Die komt dan wel in het dossier, maar wordt niet in de zaal voorgelezen."

In principe zijn er goede afspraken met de rechtbank en pers te maken over de privacy van slachtoffers op en rondom zittingen, geeft ze aan. "Dat zij niet bij naam worden genoemd en ook niet worden benaderd door de pers. Mijn ervaring is dat die privacy-afspraken meestal worden gerespecteerd. Als er toch vragen zijn voor het slachtoffer, stellen ze die aan de slachtofferadvocaat. Sommige mensen vinden het trouwens wél fijn dat hun naam en verhaal in de krant komt; zij ervaren dat als een soort erkenning en willen er andere potentiële slachtoffers mee waarschuwen."

'Er is veel meer persoonlijke aandacht voor slachtoffers bij de rechtbank - soms iets te veel.'

Nummers

Nog steeds zijn dan de namen van de slachtoffers niet afgeschermd tijdens de zitting. Theeuwen: "Wij en de slachtofferadvocaten moeten ons daar echt sterk voor maken. Sommige ouders zeggen: noem mijn kind maar bij een nummer, of bij een andere voornaam. Vaak gaat dat in overleg met de officier van justitie. De rechtbank houdt daar doorgaans wel rekening mee. Je doet het puur voor de media en het publiek, want de verdachte weet die namen wel."

Theeuwen ziet verbetering in de slachtofferprivacy. "Een paar jaar geleden hoefde ik echt niet aan te komen met het verzoek een kind nummer 9 of 10 te noemen. Er is absoluut veel meer persoonlijke aandacht voor slachtoffers en nabestaanden bij de rechtbank." Soms iets te veel: "Rechters denken dat iedereen die aandacht prettig vindt. Ze heten hen, volledig te goeder trouw hoor,

welkom in de rechtszaal en benoemen wie ze zijn. Maar er zijn ook slachtoffers en nabestaanden die ongemerkt in de menigte willen opgaan. Belangrijk is dus niet voor hen te denken, maar hen vooraf te vragen wat hun wensen en behoeften zijn."

Presentielijst

Het zou geen kwaad kunnen als de bodes in de rechtszaal zich daar meer bewust van zijn. Theeuwen: "De bode noteert op zijn lijst de namen van de mensen die de rechtszaak bijwonen. Soms willen slachtoffers of nabestaanden hun naam niet achterlaten, en krijg ik de vraag wie die mensen bij mij zijn. Ik moet de bode dan vertellen dat bezoekers niet verplicht zijn zich te registreren. Ik heb vaak te maken met moord- en doodslagzaken, die zich soms afspelen

'Privacy is te goeder trouw en op hoop van zegen.'

in het afrekeningscircuit. Die zittingen worden grootschalig bijgewoond, en niet door iedereen met goede bedoelingen. Andere mensen die ook bij de balie staan, kunnen horen welke namen allemaal worden genoemd. Ook mijn eigen naam komt te vaak in rechtbankstukken voor. Maar mijn eigen veiligheid staat ook wel eens op het spel. Ik geef altijd aan dat ik alleen *casemanager Slachtofferhulp Nederland* wil worden genoemd."

Theeuwen is blij met de toegenomen aandacht voor de privacy van slachtoffers. "Maar er is nog veel verbetering nodig", benadrukt ze. "Je kunt afspraken maken over de anonimiteit, maar hij is niet gewaarborgd. Het is te goeder trouw en op hoop van zegen." ■

Wie
Karin Karlas
Wat
slachtoffercoördinator OM

Wie
Greetje Joosten
Wat
casemanager
Slachtofferhulp Nederland

'Ons doel is herstel, mensen weer regie geven'

In Oost-Brabant werken Slachtofferhulp Nederland en het Openbaar Ministerie nauw samen om slachtoffers en nabestaanden te ondersteunen in het strafproces. Privacy speelt hierin een belangrijke rol.

Samenwerking en korte lijnen. De politie, Slachtofferhulp Nederland en het OM werken nauw samen om slachtoffers zo goed mogelijk te helpen. Privacy speelt hier een belangrijke rol. "Een van de eerste dingen die ik bij levensdelicten in kaart breng, is wie de nabestaanden zijn, wat er precies is gebeurd en ook wat zij nodig hebben op het gebied van privacy", vertelt Karin Karlas, slachtoffercoördinator van het OM in Oost-Brabant.

"Gelukkig is er tegenwoordig veel meer oog voor de positie van slachtoffers", zegt Greetje Joosten, casemanager Slachtofferhulp Nederland. "Het gaat over *rechten*, niet over *gunnen*. Als ketenpartners kijken we gezamenlijk wat slachtoffers of nabestaanden nodig hebben en hoe we hen het beste kunnen

informereren tijdens een zaak. Regelmatig gebeurt dat bovendien in hechte samenwerking met slachtofferadvocaten. We kunnen daardoor snel schakelen en alles voor het slachtoffer zo goed mogelijk regelen."

Niet alleen in Oost-Brabant werken ze zo, deze aanpak is in het hele land ingevoerd en vastgelegd in het protocol Maatwerk. Joosten: "Het doel is herstel, mensen weer regie geven over de gebeurtenissen."

'Gelukkig is er tegenwoordig veel meer oog voor de positie van slachtoffers'

Vergevorderd

"We zijn al vergevorderd met slachtofferprivacy", constateert Karlas. "Uitleg over beschermingsmogelijkheden, zoals een domicilieadres, geeft het slachtoffer een keuze. Het kan altijd beter, maar we zijn er als ketenpartners beter in geworden die keuze over te brengen. Zo vraagt de politie steeds vaker aan slachtoffers waar zij domicilie willen hebben, dus of zij hun privéadres of liever een ander adres in de aangifte willen opnemen." Met een domicilieadres komt iemands huisadres niet in het dossier, en dus ook niet bij verdachte. Karlas: "Dit kan het veiligheidsgevoel van slachtoffers helpen herstellen, zeker in zedenzaken."

Minderjarige kinderen bij nummer noemen in plaats van bij hun voornaam, is ook een goed voorbeeld van slachtofferprivacy dat steeds vaker wordt ingezet, vertelt Karlas. "Dit waarborgt hun privacy nu en in de toekomst. Het OM en de rechtbank hebben allebei oog hiervoor."

'Rechtszaken zijn openbaar, dat is voor veel slachtoffers confronterend.'

Waar het vooral om gaat, geeft ze aan, is dat persoonlijke gegevens niet klakkeloos openbaar worden gemaakt op de zitting of bij de verdachte. "Zeker als een slachtoffer, nabestaande of getuige angstig is voor represailles." Het is overigens lang niet altijd de verdachte waar slachtoffers voor vrezen, merkt Joosten op. "Ze maken zich ook zorgen over de buitenwereld. Rechtszaken zijn openbaar, dat is voor veel slachtoffers confronterend. Daarom leggen we de verschillende keuzes uit en spreken we met hen door wat ze kunnen verwachten, zodat ze zich kunnen voorbereiden. Ook begeleiden we hen tijdens de rechtszittingen. Dat geeft rust."

Zorgvuldigheid

Joosten benadrukt dat het belangrijk is dat ketenpartners niet invullen wat een slachtoffer of nabestaande nodig heeft. "Bespreek met hen wat zij willen. Lever betrouwbaar maatwerk en wees helder over wat wel en niet mogelijk is." Dat is precies wat ook het OM doet, zegt Karlas. "Wij begrijpen dat slachtoffers nauw betrokken willen zijn bij de berechting van de verdachte. We houden mensen dan ook heel goed op de hoogte en spreken alle verwachtingen door, zodat ze houvast hebben en niet nog een keer slachtoffer worden. Want dat is het laatste wat we willen."

Natuurlijk gaat er nog wel eens iets mis. Dat er toch een adres of andere persoonlijke gegevens in bijvoorbeeld een vordering blijft staan. Daarom moeten alle betrokkenen constant gespist blijven op de privacy, benadrukt Karlas. "Zorgvuldigheid is enorm belangrijk voor slachtoffers. Daarom loop

ik er altijd nog even doorheen als een vordering op de verdachte binnenkomt. Soms zie ik dan nog een adres of zelfs een Burgerservicenummer in de papieren staan. Veel advocaten letten daar goed op, zeker degenen die slachtofferzaken als specialisme hebben, maar er glipt helaas wel eens iets doorheen. Met een laatste check voorkom ik dat."

Bewustzijn

Hoewel er al veel is verbeterd in slachtofferrechten, verwachten Karlas en Joosten dat het onderwerp voorlopig nog wel op de politieke agenda blijft staan. Karlas: "We moeten ons ervan bewust zijn dat de privacy van allerlei kanten onder druk staat. Het komt de laatste jaren steeds vaker voor dat iemand op Facebook moet lezen dat een dierbare om het leven is gekomen. Of dat er herleidbare foto's van een ongeluk in de media of social media staan. Dat is een nieuwe bedreiging van de privacy." ■

'Wij moeten niet invullen wat een slachtoffer of nabestaande nodig heeft. Bespreek met hen wat zij willen.'

slachtoffer
HULP
NEDERLAND

Vandaag verder